

# UNIVERSITETET I OSLO

## Universell utforming av IKT på UiO

UU-prosjektet (fase 2)

Det humanistiske fakultet

Karoline Hagane (AKS) og Ida Marie Solås (USIT)

12. mai 2022



# Innhold

Bakgrunn for  
prosjektet

Hva er universell  
utforming og  
hvem er det for

Hvilke krav må  
UiO imøtekomme

Sentralt tilbud  
rundt UU

# Bakgrunn for UU-prosjektet fase 2

- I 2021 gjennomførte vi [UU-prosjektet \(fase 1\)](#) som kartla hvorvidt UiOs digitale tjenester er universelt utformet. I tillegg så vi på hvorvidt systemeiere har UU-kompetanse.
- Systemer som ble undersøkt: Nettsidene uio.no, Canvas, Devilry, Oria, EHMS og Passordtjenesten
- Funnet fra fase 1: [Store mangler i tjenestene som ble undersøkt](#)
- En av anbefalingene gitt i UU-prosjektet i 2021 var å jobbe videre med blant annet *forankring og opplæring hos fakultetene/fagmiljøene*

# Tiltak i fase 2

- Prosjektperioden for denne fasen er satt til februar - juni 2022
- Informasjonsrunde om UU-krav hos alle enheter på UiO (á la GDPR-prosjektet). Hvert enkelt fakultet/enhet har selv ansvar for å imøtekomme lovkravene.
- Presentere det sentrale tilbudet rundt UU (fra høsten 2022)
- Utarbeider nå informasjonssider og kurs for de viktigste områdene rundt UU (f.eks. "Slik lager du forelesningsfoiler som er universelt utformet")

# Prosjektgruppe fase 2

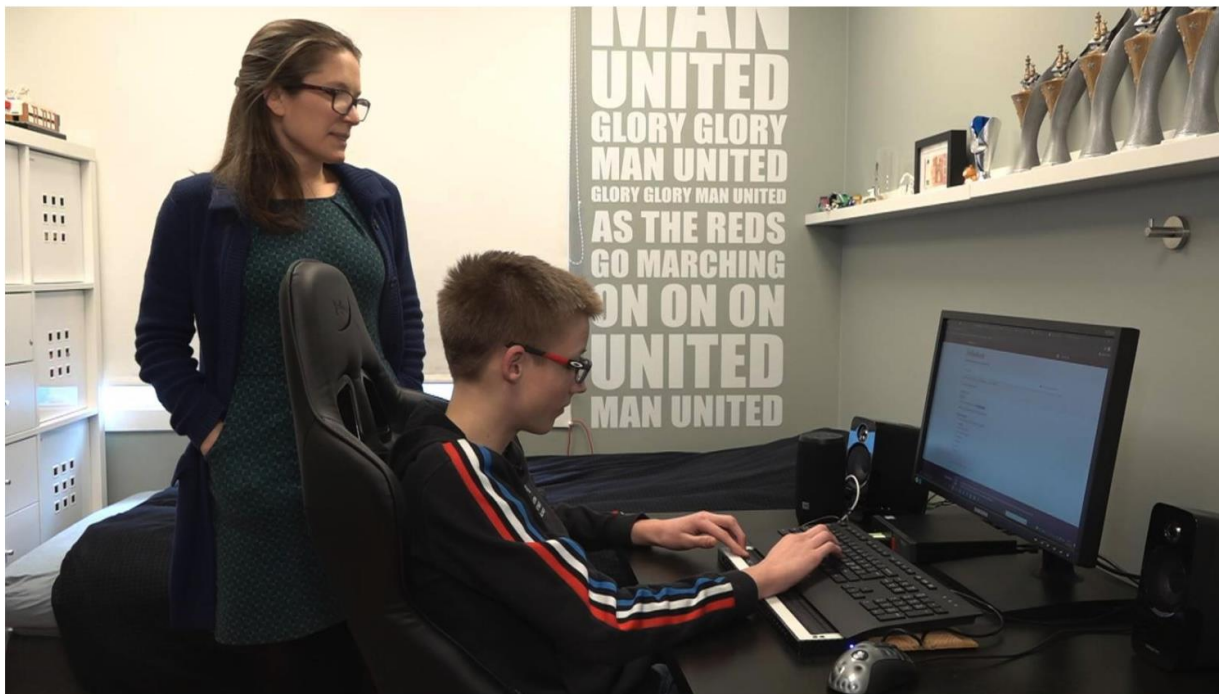
- Ida Marie Solås, USIT
- Joey Corbin, Seksjon for digitale tjenester
- Tore Bredeli Jørgensen, LINK
- Karoline Hagane, Seksjon for kommunikasjon
- Thao Nguyen, Seksjon for studiekvalitet
- Vilde Sørbo Nenseth, jurist/IT-direktørens stab
- Ida Meland, USIT (prosjektleder)
- Tømm Eriksen, USIT (prosjekteier)

Hva er universell utforming?

Universell utforming bygger på tanken om at tjenester skal være tilgjengelig for alle. Uavhengig av alder, funksjonsevne og utdanningsnivå.

# Petter (14) er blind: – Læremidla er ikkje gode nok

Blinde elevar slit med dei digitale verktøya i skulen. Likevel vil ikkje Kunnskapsdepartementet innføre ordninga som kan løyse problemet.



INNFRIR IKKJE: Ei undersøking av ti digitale læremiddel underkjente alle for dårleg universell utforming. For Petter (14) er slike læremiddel ei utfordring.

FOTO: SIRI SAUGSTAD / NRK



**Bjørne Østrem Djukastein**  
Journalist

Publisert 21. mars kl. 21:14

PANDEMIEN RAMMER SKJEVT

# — Ser at mange studenter med synshemming dessverre gir opp

Norges Blindeforbunds Ungdom krever bedre tilrettelegging for studenter med svaksynthet. Hvis ikke frykter de konsekvensene.



# I et digitalt samfunn bruker studentene mange digitale verktøy i hverdagen

- Alt fra semesterregistrering til å sette nytt passord for brukeren sin
- Mye innenfor undervisning, blant annet:
  - Sjekke timeplan
  - Få beskjeder
  - Presentasjoner fra forelesning
  - Forelesningsvideo
  - Få og levere oppgaver
  - Eksamen

# Nødvendig for noen, bra for alle

Nedsatt funksjonsevne kan være permanent, midlertidig eller situasjonsavhengig.

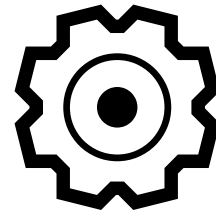
Funksjonsevner fordeles på fire områder:



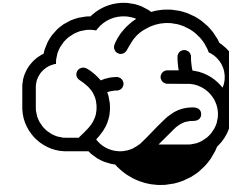
Syn



Hørsel



Motorikk




Kognisjon

Eksempel:

# Hvordan sidetittel og overskriftsnivåer er nyttig for alle

 Enklere for alle å få oversikt og finne innhold

 Enklere å navigere med skjermleser

 Hjelper en stressa student å finne riktig innhold i tide

 Gunstig for søkemotoroptimalisering



# Hvilke krav gjelder for UiO?

- Gjeldende regelverk: [WCAG 2.0 \(uutilsynet.no\)](https://uutilsynet.no/wcag-2.0)
- Regelverk fra februar 2023: [WCAG 2.1 \(uutilsynet.no\)](https://uutilsynet.no/wcag-2.1) og [WAD \(uutilsynet.no\)](https://uutilsynet.no/wad)
- Inkluderer blant annet [krav om tilgjengelighetserklaring \(uutilsynet.no\)](https://uutilsynet.no/krav-om-tilgjengelighetserklaring) fra februar 2023

Hva må være universelt utformet?

**Det som brukes i undervisning  
og/eller til informasjonsformidling**

\*WAD spesifiserer at kravene også gjelder nye intranett og ekstranett

# Hva må være universelt utformet – i praksis

-  Tekniske rammeverk
  - UiO har også ansvar for at løsninger fra tredjepartsleverandører (som for eksempel Canvas) imøtekommer lovkravene
-  Innhold – både dokumenter og innhold som legges ut i html (uio.no, Canvas ++).
  - Overskriftsnivåer
  - Legge til alternativ tekst på bilder og illustrasjoner
  - Skrive klarspråk
  - Beskrivende lenker
  - Tabell brukes til å presentere tabelldata, ikke styre layout og utseende
  - Tekstalternativ for video og lyd

# Video og lyd

- Video og lyd skal ha et tekstalternativ. For eksempel ved at en video er tekstet.
- Gjøres ikke forskjell på om det er noen med funksjonsnedsettelse eller ikke i emnet.
- Ulike hjelpemidler/verktøy kan benyttes
  - [Autotekst](#) - automatisk transkribering fra tale til tekst, tjeneste utviklet av USIT
  - [Panopto](#) (ntnu.no) kan tas i bruk av UiO fra høsten 2022. Tjeneste for å gjøre videopptak, redigere, publisere og kan generere automatisk tekst på video.
- Det er tidkrevende og nye rutiner må på plass. UiO jobber nå med retningslinjer rundt dette. Inntil gode nok støttefunksjoner/verktøy er på plass, er det **per i dag tillatt å publisere forelesningsvideo uten tekstalternativ**. NB: Dette unntaket gjelder kun forelesningsvideo.
- [Mer om forelesningsopptak og teksting](#)

# UUtilsynet har rettet blikket mot UH-sektoren

- En av oppgavene til UUtilsynet (Tilsynet for universell utforming av IKT, [uutilsynet.no](https://uutilsynet.no)) er å kontrollere om virksomheter oppfyller kravene for nettløsninger
- Tilsyn hos UiB og BI i 2021
- UiB fikk dagsbot på 150 000 (UiB holdt et webinar om dette 8. april)
- Hva skjer om/når UiO får tilsyn?
  - Varsling 14 dager før tilsynet starter
  - Finner de ut at nettløsningen bryter regelverket, følger de opp virksomheten til feilene blir korrigerede. Om nødvendig bruker de pålegg om retting og dagbøter.

## NYHETER

### UiB får bot på 150.000 - brøt lovverket på åtte punkt



Den digitale eksamensløsningen til UiB har ikke vært bra nok tilrettelagt for synshemmede. Det må de betale for. Foto: TOM HJERTHOLM

Av [Magnhild Synnøve Mostad](#) og [Julie Sætre](#)

Publisert:  
28.10.21 12:57

Del

Universitetet i Bergen rettet opp feilene, men var én dag for sent ute. Dette førte til en dagbot på 150.000 kroner.



# Hvordan kommer vi i mål?

- Noe løses teknisk
  - UiO sentralt har ansvar for de største tjenestene som uio.no og Canvas.
  - Lokale tjenester har enhetene selv ansvaret for.
- Hovedvekten ligger på innholdet som publiseres
  - Dette gjelder alle som publiserer og lager innhold som er rettet mot studentene eller offentligheten, både sentralt og lokalt.
  - Det finnes støtteverktøy som er knyttet til de tekniske rammeverkene (som UU-sjekk i Vortex og Canvas). Og spør gjerne om veiledning fra lokal UU-ekspertise eller USIT.
- Målet er at dette blir en del av måten alle jobber på, i alle ledd

# Hva bør dere starte med lokalt?

- Kartlegge situasjonen på fakultetet (systemer og kompetanse)
- Begynn å bygge kompetanse hos faglærere og de som forvalter/utvikler systemer
  - Blant annet skal UU-prosjektgruppa/USIT framover holde webinarer om ulike tema innenfor UU
- Få det inn i planer og strategier
  - Ta gjerne kontakt med prosjektgruppa om dere ønsker innspill til dette arbeidet
  - Hvilke rutiner har dere for kvalitetssikring av innholdet i dag?
  - Bake det inn i eksisterende rutiner
- Begynn med det nye

# Sentralt tilbud rundt UU

- Tjenestetilbud på plass til høsten
  - Veiledning til UU-arbeid
  - Bidra til UU-evaluering av nettløsninger
- Infosider om UU (jobbes med)
- Webinar om "UU i praksis" vil holdes – dato kommer
- Spørsmål om UU kan sendes til [uu-kontakt@usit.uio.no](mailto:uu-kontakt@usit.uio.no)

# Videre plan for UU-prosjektet

Frem mot sommeren:

- Informasjonsrunde hos enheter
- Utarbeide informasjonsmateriale

Til høsten skal det være fokus på:

- Innkjøp
- Canvas
- Nettsidene/[uio.no](http://uio.no)

# Kurs

- [Kurs i Canvas](#)
- [Opplæring i nettpublisering](#)

Spørsmål? 

Prosjektleder: [ida.meland@usit.uio.no](mailto:ida.meland@usit.uio.no)

[uu-kontakt@usit.uio.no](mailto:uu-kontakt@usit.uio.no)